

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЗДО У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

Фролова І. В., Лапшина С.В.

У контексті становлення державності України та відтворення національної культури народу України у центрі уваги перебуває проблема розвитку особистості майбутнього педагога з високим рівнем духовності та національної самосвідомості, високоморальною громадською позицією. Зауважимо, що висока духовність – характерна ознака української ментальності. Із метою правонаслідування духовних надбань, цінностей, культурно-духовних традицій поколіннями українського народу було розроблено цілісну систему національного виховання, зі своїми педагогічними підходами та традиціями, що сьогодні активно відроджуються в освітньому процесі закладів освіти й виховання дітей та молоді, а також у процесі підготовки педагогічних кадрів у реаліях реформування освіти.

У нормативних документах України пріоритетними є актуалізація духовно-інтелектуального потенціалу усього суспільства та кожної людини окремо та першочерговість розвитку духовної культури українського народу на засадах національного відродження.

На сьогодні поширення у суспільстві бездуховності та недостатня розвиненість духовної сфери майбутніх педагогів в умовах загального зниження рівня культури молоді гальмують розвиток фахівця як активного суб'єкта педагогічної діяльності, здатного вийти на новий рівень духовного розвитку й стати взірцем нових духовних ресурсів суспільства у сфері освіти.

У зв'язку з викладеним вище, наголосимо, що професійна підготовка педагога ЗДО вже не відповідає вимогам часу, оскільки саме духовна культура особистості фахівця стає пріоритетним компонентом професійної освіти, а її результатом має бути людина культури, духовна особистість, орієнтована на цінності світової і національної культури, здібна до творчої самореалізації у професійній сфері та в світі культурних цінностей.

Суперечність, що виникає між вимогами держави до майбутнього педагога закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО) як до особистості з високим рівнем духовної культури та існуючою у суспільстві ситуацією руйнації духовних цінностей молодого покоління набуває дискусійного характеру в умовах відродження національної культури країни та зумовлює виникнення

проблеми підготовки педагогічних кадрів на принципах духовного розвитку особистості майбутнього фахівця з опорою на національні духовно-культурні цінності.

Історичні аспекти проблеми підготовки майбутніх вихователів до здійснення культурно-естетичного виховання дітей передшкільного віку висвітлено Т. Танько, О. Донченко, І. Ларіної та інших дослідників. Особливості підготовки майбутніх педагогів ЗДО до роботи з дітьми на засадах народних традицій вивчали Н. Лисенко, Н. Рогальська, Н. Левінець та ін. Процес формування духовної культури особистості засобами мистецтва був предметом наукових праць В. Бутенка, В. Казначеевої, Г. Шевченко та ін. Розробці шляхів вдосконалення підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах сьогодення присвячені дослідження Х. Шапаренко, Т. Поніманської, А. Богуш, О. Кононко та ін.

Аналіз зазначених вище наукових досліджень дозволяє стверджувати, що проблема підготовки майбутніх педагогічних кадрів на засадах духовного розвитку особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти з опорою на національні духовно-культурні цінності фрагментарно висвітлювалася в науковій літературі.

Метою дослідження є висвітлення питань підготовки педагогічних кадрів на засадах духовного розвитку особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти з опорою на національні культурно-духовні цінності.

Для сучасного періоду розвитку суспільства є характерним зростання вимог до духовної сфери особистості майбутнього педагога як суб'єкта формування у дітей та молоді національних культурно-духовних цінностей. Високий рівень сформованості таких цінностей у кожного члена суспільства, на думку В. Іванишина, виступає необхідною умовою розбудови демократичної, правової та цивілізованої держави [4, с. 147]. Спираючись на думку Н. Боагі, підкреслимо, що одним із рушіїв, які забезпечують засвоєння молодими поколіннями найкращих зразків культури, зокрема й національної, є освіта. І саме тому вирішення проблеми використання культурно-духовних цінностей у освітньо-виховній діяльності закладів освіти набуває сьогодні такої значущості [1, с.45].

Це підтверджується результатами досліджень (М. Антонець, І. Зязюн, О. Ковальчук, В. Майборода та інші). Науковці у своїх працях, стверджують, що ціннісне ядро особистості найбільш ефективно формується у системі

освіти, де відбувається й засвоєння людиною духовно-культурних цінностей рідного народу. Цих поглядів дотримується і сучасник О. Степаненко, разом із цим науковець наголошує, що пріоритетними цінностями сучасної освіти є національні цінності, пов'язані з досягненнями національної культури, мистецтва й літератури, науки і техніки [4, с.147]. Вивчення питань духовного розвитку особистості у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів ЗДО через формування в них національних культурно-духовних цінностей передбачає висвітлення вимог професійної діяльності фахівця до рівня розвитку його духовної сфери.

Аналізуючи професійну та кваліфікаційну характеристики педагога дошкільної освіти, відзначимо, що особливі вимоги висуваються до культурно-духовного рівня цього фахівця, що забезпечує його здатність до розвитку культури особистості та суспільства у різних векторах, передбачає спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової науки й культури, знати рідну й іноземні мови, використовувати навички мовлення та норми відповідної мовної культури; опанувати еталони толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації [4, с.146].

Отже, згідно вимогам до професії, педагог має бути освіченою, високо духовною особистістю, носієм кращих національних та загальнолюдських культурних цінностей. Наголосимо, що процес формування національних культурно-духовних цінностей майбутніх педагогів пов'язаний, насамперед, з ідеями та засобами народної педагогіки.

Педагог у системі дошкільної освіти виступає провідником у формуванні у вихованців національних культурно-духовних цінностей. Цей процес є педагогічно керованим й ґрунтується на ідеях загально-національного відродження України, на найкращих здобутках народної педагогіки. При цьому, формувати національні культурно-духовні цінності може саме національна система дошкільного виховання, оскільки особистість дитини повинна перебувати під постійним впливом духовної культури свого народу, носієм якої має виступати вихователь. Це є необхідним для найповнішого розкриття і розвитку природних здібностей, етнопсихологічних особливостей майбутнього покоління як представників певної національної культури.

Закладам передвищої фахової та вищої освіти при підготовці майбутніх педагогів ЗДО необхідно враховувати, що формування національних духовно-культурних цінностей особистості вихованця слід розпочинати із раннього віку дитини. У процесі прищеплення дитині таких цінностей вихователь ЗДО відіграє провідну роль, оскільки виступає першими офіційним носієм норм, цінностей, здобутків національної культури.

Зважаючи на зазначене вище, підготовка педагогічних кадрів, зокрема, вихователів ЗДО, розглядається нами як важлива умова вирішення проблеми формування національних цінностей молодого покоління. На нашу думку, для засвоєння й прийняття педагогом провідних ідеалів, норм і установок майбутньої професійної діяльності, гуманістичних педагогічних цінностей освіти, що включають загальнолюдські та національні цінності, слід відстоювати і затверджувати вказані цінності в соціально корисній і продуктивній творчій діяльності в процесі професійної підготовки.

При підготовці майбутніх вихователів до професійної діяльності необхідно враховувати, що використання ідей народної педагогіки України в освітньому процесі ЗДО є провідним шляхом соціалізації дитини, успішної адаптації її до навколишнього середовища завдяки переданню молодому поколінню народної мудрості. Тому, на думку О. Стягунової, ефективний процес виховання педагогові необхідно здійснювати лише на підґрунті використання ідей народної педагогіки України та власних розвинутих національно-духовних переконань [4, с.148]. Виховання дітей передшкільного віку на ідеях народної педагогіки України, за твердженням авторки, ґрунтується на таких передумовах, як: історико-педагогічних (звернення педагогів до ідей народної педагогіки України, творче використання в умовах сьогодення найкращих ідей та багатой спадщини передових педагогів, митців, громадських діячів, які вивчали ідеї народної педагогіки), соціальних (практичне використання ідей української народної педагогіки в ЗДО з метою збагачення процесів соціалізації, інкультурації, культурного розвитку особистості дитини у дитячому колективі), психологічних (співставлення досвіду народної педагогіки та новітніх психолого-педагогічних досліджень із метою врахування сенситивних періодів, провідної діяльності, вікових новоутворень, зон актуального і найближчого розвитку дошкільника) [4, с.148].

На нашу думку, сьогодні професійна підготовка педагогів ЗДО до здійснення цілісного процесу прищеплення національних цінностей

дошкільникам ґрунтується на загальному насичені національною проблематикою усього освітнього простору вишу.

Отже, є всі підстави зробити такий висновок: духовний розвиток особистості майбутнього педагога ЗДО та набуття ним професіоналізму має здійснюватися на засадах ціннісної спрямованості професійної підготовки, орієнтованої на формування у майбутніх фахівців національних культурно-духовних цінностей.

Перспективним вектором подальших наукових досліджень із заявленої проблеми вбачаємо у вивченні питань засвоєння шляхів передавання національних культурно-духовних цінностей та їх опредмечування у професійній діяльності майбутніх педагогів ЗДО.

Література

1. Боаги Н. М. Формирование национальных культурно-духовных ценностей старшеклассников в современной школе Республики Алтай : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Москва, 2002. 207 с.
2. Єжова О. О. Ціннісний підхід до формування особистості майбутнього кваліфікованого робітника. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2009. № 2. С. 296–306.
3. Шапаренко Х. А. Духовний розвиток особистості в культурно-освітньому просторі ВНЗ. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 2017. Вип. 2. С. 279–289. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_2_35 (дата звернення: 21.10.2020).
4. Шевченко Н. О. Духовний розвиток особистості майбутнього вихователя у контексті вирішення проблеми підготовки національних педагогічних кадрів. *Теорія та методика навчання та виховання*, 2016. Вип. 39. С. 143–150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2016_39_19 (дата звернення: 22.10.2020).